

Mors november 2018.

Rapport/evaluering af projektet "Folkekirken og Landsbyen de 7 Sogne"

Navn:

Folkekirke og landsbyklynger – en undersøgelse af fremtidige samarbejdsmuligheder, med Landsbyen de 7 sogne på Mors som eksempelprojekt.

Emne:

Projektet ønsker at undersøge, hvordan de lokale landsbykirker/menighedsråd kan samarbejde på andre og nye måder med mindre lokalsamfund i landdistrikterne, og hvordan folkekirken gennem landsbykirkerne kan spille en aktiv og understøttende rolle i den omstillingsproces på landet, som de mange nye landsbyklynger er et svar på.

Målgruppe:

- Landsbyer og landsbyklynger
- Menighedsråd i landsbysogne

Tid, sted og aktør:

- 2016-2018
- Mors, landsbyklyngen 'Landsbyen de 7 sogne'
- Landsbyklyngen 'Landsbyen de 7 sogne', lokale ildsjæle, sognepræster og menighedsrådsmedlemmer

Opnået støtte:

250.000 kr.

Projektets formål:**Baggrund**

Landets yderområder kæmper med befolknings tilbagegang, og mange steder er det ikke længere bæredygtigt, at hver landsby rummer forsamlingshus, idrætshal, købmand, bibliotek, skole med videre. Over det seneste årti er landsbyklynger opstået som en reaktion på dette; her samarbejdes om – og prioriteres imellem – forskellige faciliteter og tilbud på tværs af landsbyerne. Samtidig har vi i Danmark mere end 1700 smukke landsbykirker, de fleste af dem middelalderkirker. Det er velvedligeholdte bygninger, som flere steder godt kunne danne ramme om flere aktiviteter, end de gør i dag.

Projektet har ønsket at undersøge, hvordan de lokale landsbykirker kan samarbejde på andre og nye måder med de mindre lokalsamfund i landdistrikterne. Og hvordan folkekirken på den måde gennem

landsbykirkerne kan spille en understøttende rolle i den nødvendige omstillingsproces på landet, som stiller store krav til velfungerende, lokale fællesskaber, hvis de små landsbyers fremtid skal sikres.

Formål

Formålet med projektet 'Folkekirke og landsbyklynger – en undersøgelse af fremtidige samarbejdsmuligheder med Landsbyen de 7 Sogne på Mors som eksempelprojekt' har været at undersøge, hvordan folkekirken på landet kan fungere som aktiv medspiller i de nye landsbyklynger, her med landsbyklyngen 'Landsbyen De 7 Sogne' på Mors som eksempelprojekt.

Gennem et udviklings- og netværksforløb har BARK Rådgivning sammen med Landsbyen de 7 Sogne og lokale menighedsråd undersøgt, hvordan landsbykirken – med både sine rum og sine mennesker – kan udfylde en funktion i de nye landsbyklynger, hvor faciliteter og services i højere grad skal deles på tværs af landsbyer. Hvordan kan kirken for eksempel være med til at imødekomme nye behov for fællesskab og mødesteder, som opstår i forbindelse med nye prioriteringer i den enkelte landsbys lokalsamfund? Og kan en ny aktivering af kirkerne bruges til at styrke fællesskabet på tværs af landsbyerne?

Projektets lokale, frivillige arbejdsgruppe¹ formulerede selv dette formål med projektet:

- At projektet vil gøre kirkens dørtærskel lavere og kirkedøren mindre tung – forstået sådan, at kirken i højere grad opleves som en del af sognets hverdag og mere tilgængelig for de borgere, der ellers kun har ærinder i kirken ved højtider og livsbegivenheder (dåb, konfirmation, bryllup og begravelser).
- At kirken derved bliver set som en ressource for lokalsamfundet og en samlende del af det.
- At der tilføres de enkelte kirker en skærpet profil og dermed en styrket og ny værdi, såvel i lokalsamfundet som i hele Landsbyen de 7 Sogne.
- At differentieringen af kirkernes anvendelse og profiler kan inspirere til, at man går i kirke hos hinanden i større omfang.
- At børnene gennem de øgede og specielle børneaktiviteter oplever kirken mindre fremmed og højtidelig for de kommende generationer.
- At overveje om kirkernes særlige profiler også kan få virkning på selve de kirkelige handlinger, f.eks. i form af andagter, der knytter sig specifikt til dagens aktivitet. Variationen kan også ligge i prædikernes indhold.

Projektets indhold:

I løbet af projektet er der afholdt workshops og møder med centrale, lokale aktører, bestående af styregruppen for Landsbyen de 7 Sogne, lokale borgere, menighedsråd og præster, eksperter og videnspersoner udefra, lokale foreninger og skoler, m.fl.

---

¹ Se bilag for oversigt over arbejdsgruppemedlemmer

Der er blevet afholdt følgende workshops på projektet:

- **1. workshop d. 18. april 2016:** Åbent borgermøde, hvor projektet blev præsenteret og de første input og idéer udviklet.
- **2. workshop d. 13. oktober 2016:** Workshop særligt for menighedsrådsmedlemmer, hvor arbejdsgruppens første overvejelser omkring særlige profiler for kirkerne blev præsenteret.
- **3. workshop d. 23. nov. 2016:** Workshop med fokus på at få menighedsrådenes endelige tilslutning. Workshoppen led dog lidt under, at menighedsrådene var meget svagt repræsenteret.
- **Fælles menighedsrådsmøde d. 1. februar 2018:** Her blev projektet og idéerne til kirkernes nye profiler endnu engang forelagt alle menighedsrådsmedlemmer, og det lykkedes at skabe bred tilslutning til projektets videreførelse.

Mellem møder og workshops har projektets arbejdsgruppen arbejdet med substansen i det egentlige udviklingsarbejde på baggrund af input fra workshops og sat gang i en praktisk afprøvning af ideer i to af projektets seks kirker.

Som en del af projektets leverance er der gennemført en PR-indsats, der har haft til formål at formidle projektets erfaringer til resten af landet, med menighedsråd og landsbyer som særlig målgruppe. Der er udarbejdet en pressemeddelelse, som er sendt ud og solgt ind til både lokale og landsdækkende medier. Pressemeddelelsen vedlægges som bilag til denne evaluering.

Projektet og kirkerne er omtalt i pressen følgende steder:

<http://www.limfjordupdate.dk/kirkerne-lever-paa-mors>

<https://aalborgstift.dk/aktuelt/nyheder-og-nyhedsbrev/2017/meninghedsraad-skal-laere-af-mors>

<http://morsoefolkebladsugeavis.dk/boernekirke-i-hvidbjerg/>

<https://nordjyske.dk/nyheder/plads-til-baade-bold-og-boen/fa9a467a-6b9f-4259-afc8-ca5ca51ac020>

Der er desuden udarbejdet artikler til relevante fagblade (Kirkefondet, Menighedsrådenes Blad).

Erfaringer og resultat:

"Det gik hurtigt op for mig, at projektet ikke handlede om, at nogen ville overtage kirken. Det handlede om, at der var nogen, der har fået nogle gode ideer og godt vil have os med på de ideer. Og det er jo fantastisk, at der er nogen, der gider at interessere sig for kirken på den måde." Christian Rønlev Berwald, præst.

Projektet tog sin begyndelse start januar 2016, og er afsluttet i september 2018. Det er et år senere end oprindeligt planlagt, og hænger sammen med en central læring i projektet, nemlig at ny brug af kirkens bygninger kræver en mental modningsperiode hos både lokalbefolkning, præster og menighedsråd.

Det har derfor taget ekstra tid at få skabt opbakning hos menighedsrådene til projektet. Ikke på grund af uvilje, men fordi det at 'pille ved' brugen af kirkens rum er en følsom proces, som kræver stor

respekt og små skridt. Projektet har betrådt ny jord, ikke bare på Mors men i Danmark som helhed, hvor anderledes brug og indretning af kirkebygninger stadig er et relativt nyt fænomen.

Arbejdsgruppen opsummerer processens væsentligste erfaringer således:

- Det er svært at bevare overblikket for alle og sikre logiske arbejdsgange og kommunikationsveje, når ét pastorat og seks kirker ledes af tre menighedsråd.
- Den daglige administration ift. ansatte, bygninger og økonomi fylder meget i menighedsrådsarbejdet, og menighedsrådene har derfor sjældent lejlighed til at drøfte idéer og projekter, der handler om udviklingen af det kirkelige liv.
- Erfaringerne med de kirkelige myndigheders bureaukratiske sagsgange lægger en dæmper på lysten til at tage nye initiativer i menighedsrådene.
- Det havde skabt en nemmere proces, hvis initiativet til dette projekt var kommet fra menighedsrådene, således at ejerskabet til projektet fra starten havde været solidt forankret hos disse.
- Den samlede folkekirkevirksomhed er en relativt bureaukratisk størrelse med mange specielle arbejdsgange og høringsparter. Det er en administrationsmodel, som kan være svær at forene med lokale, ildsjæledrevne projekter.
- Projektet kunne have vundet ved, at områdets fire beboerforeninger havde ønsket at tage aktivt del i arbejdet. Det kunne have mobiliseret en endnu større og hurtigere lokal opbakning til projektet, som kunne have 'skubbet på' i processen med at få menighedsrådene med ombord.
- Det kan vække bekymring og opleves som provokerende at tale om ny indretning og nye aktiviteter i en kirke, som har set ud og fungeret på samme måde gennem århundreder. Det er således en følsom, lokal proces at pille ved kirkerne, og man skal være forberedt på at udvise både mod og hensyn undervejs.
- Præsterne skal kunne stå inde for aktiviteterne i kirkerne, og aktiviteterne skal ligge inden for det mere eller mindre veldefinerede råderum, som præsterne har for aktiviteter i kirkerne. Derfor er dialog med præsterne i processen afgørende.

Projektets greb med at lave midlertidig afprøvning af nye idéer og aktiviteter i to kirker – Agerø Kirke og Hvidbjerg Kirke – har på en uforpligtende måde vist lokalsamfund og menighedsråd eksempler på, hvad kirkens rammer også kan bruges til. Det har startet en dialog om den fremtidige brug af kirkerne i Landsbyen de 7 Sogne på Mors, og det har bragt lokalsamfundet tættere sammen.

Sydvestmors pastorat, hvor projektet er foregået, er resultat af to pastorater, der i 2013 blev slået sammen til ét. I dag arbejder pastoratets to præster, Benedicte Tønsberg og Christian Rønlev Berwald, sammen om de kirkelige aktiviteter. Ansættelsen af Christian Rønlev Berwald omkring årsskiftet '17/'18 er faldet sammen med dette projekt, og de to ting har på fornemmeste vis understøttet hinanden i en fælles ambition om at samle lokalsamfundet og skabe mere liv i kirkerne. Ét af de markante resultater er, at menigheden ikke længere kun går i kirke i 'deres egen kirke', men i højere grad bruger kirkerne på kryds og tværs.

Den måde, Sydvestmørs' borgere bruger kirkerne på i dag afhænger således mere af, hvilken gudstjeneste eller anden aktivitet, der finder sted i den pågældende kirke, og mindre af, hvor man bor eller hvilken kirke, man synes, man 'tilhører'. Arbejdsgruppen konstaterer, at antallet af kirkegængere i pastoratet er fordoblet. Kirkerne er fordelt på tre menighedsråd, og projektet har også for dem betydet et tættere samarbejde på tværs, et større kendskab til hinanden og overvejelser om måske at danne ét samlet menighedsråd.

Arbejdsgruppen har arbejdet med – og arbejder fortsat med – at udvikle en særlig profil til hver af de seks kirker i projektet, hvad enten der satses på de ældre, på børn og unge, på de åndeligt søgende, på ornitologer eller vandrere. I nogle kirker er dette arbejde nået længere end i andre, og især i Hvidbjerg, Agerø og Tæbring er man nået et godt stykke med de særlige profiler – se oversigt herunder. Udviklingen af de særlige profiler er det praktiske greb, der understøtter projektets højere formål, nemlig at styrke kirkernes rolle som en ressource og samlende faktor i Landsbyen de 7 sognes lokalsamfund.

Kirke	Profil	Børn	Unge	Voksne
Rakkeby	<u>Kirke for vejfarende:</u> Herberg for cykelturister, vandrere m.fl. (Profilen er under udvikling).		X	X
Agerø	<u>Naturkirke:</u> Udstilling af naturfotografier, filmfremvisning, rastested for ornitologer og andre naturgæster med mulighed for madpakkespisning, toilet osv. Projektet har støttet indkøb og opsætning af projektor, lærred og lyd til filmfremvisning med 40.000 kr.	X	X	X
Tæbring	<u>Pilgrimskirke:</u> Kirke for pilgrimsvandrende. Planer om at tage to kirkebænke ud, så der bliver plads til bord og stole, skabe mulighed for overnatning med madrasser på gulvet, sætte lamper op, etablere et lille 'bibliotek' osv. Det overvejes desuden at gøre kirken døgnåben. Med tilladelse fra stiftsøvrigheden er der opført et shelter på kirkens jord.		X	X
Karby	<u>Kirke for åndeligt søgende:</u> Meditation, bøn i bevægelse. Samt teater- og musikkirke.	X	X	X

Redsted	<u>Ungdoms- og familiekirke:</u> (profilen er under udvikling) Der er i forvejen en række aktiviteter for børn, unge og voksne i Redsted Sognehus (tæt ved kirken): Klublignende aktiviteter for unge hver tirsdag, torsdagscafe for ældre, samt en række aktiviteter for minikonfirmander og overvejelser om at danne et 'børne-, ungdomsmenighedsråd'. Disse aktiviteter tænkes i øget omfang knyttet til kirkerummet efter nyindretning og fjernelse af bænkerader. Der tænkes herunder indledt et samarbejde med Redsted beboerforening.	X	X	X
Hvidbjerg	<u>Kirke for børn og unge:</u> Mulighed for at skole og børnehave kan bruge kirkens rum til f.eks. dukketeater, som det blev testet i et forsøgsprojekt med Limfjordsteatret (se bilag). Projektet har støttet workshop-forløb med Gitta Malling, leder af Limfjordsteatret, med 10.000 kr. Desuden kulturkirke med film og foredrag.	X	X	X

Projektets videre liv:

Arbejdsgruppen har nu aftalt at mødes to-tre gange om året for at holde liv i arbejdet med kirkernes profiler, så der løbende bliver sat mål for arbejdet. Der er blandt andet et ønske i gruppen om at arbejde videre med at få børn og unge mere ind i kirkerne.

Læs om projektet her:

På Landsbyen de 7 sognes hjemmeside:

<http://superlandsbyen.dk/>

I turistbrochuren for Landsbyen de 7 sogne, der både findes i en trykt og digital version. Her er de seks kirker og deres profiler beskrevet:

http://superlandsbyen.dk/uf/80000_89999/80235/39acd2492b9c0a720d27b25edfb8b880.pdf